

DE VLOEK VAN HET REGIONALISME?

De Leuvense universiteit in 1968

Drie keer werd de Leuvense universiteit tijdens de jaren 1960 geconfronteerd met rumoer en straatgeweld. De conflicten in 1962, 1966 en 1968 leidden uiteindelijk tot een splitsing: de Nederlandstalige afdeling van de universiteit bleef in Leuven, de Franstalige moest verhuizen. Op de taalstrijd – “Leuven Vlaams” – entte zich ook een contestatiebeweging met nieuw-linkse signatuur. Die wilde de hele samenleving transformeren en het establishment ontwrichten. Zo vervreemde ze van de meer traditionele, zich ideologisch rechts van het midden situerende Vlaamse Beweging. Na 1968 koos de Leuvense universiteit al vroeg voor een internationale profilering. Aan de KU Leuven klinkt vijftig jaar na “Leuven Vlaams” ironisch genoeg meer Engels dan ooit.

_ JO TOLLEBEEK

van de universiteit – de bisschoppen en de rector, die ook steeds een *monseigneur* was – zich bediende, was het Frans. Vergaderd werd er uitsluitend in het Frans. Deze spanning leidde in de jaren 1960 tot een crisis, die doorgaans wordt aangeduid als “Leuven Vlaams”. Een halve eeuw later heeft de Nederlandstalige universiteit die uit deze crisis voortkwam, een nieuwe gedaante aangenomen: de groei van mobiliteit en communicatie heeft haar, als andere universiteiten, een internationaal – Engelstalig – karakter gegeven.

Vóór de Leuvense universiteit in de jaren 1960 het focuspunt van de Belgische politiek werd, had zij al enkele decennia bestaan als een dubbel-universiteit. Opggericht in 1425 was het Latijn gedurende het hele *ancien régime* haar taal geweest, tot zij zich in 1830 het Frans – de taal van het nieuwe koninkrijk – eigen had gemaakt. Onder impuls van de Vlaamse Beweging werden na de vernederlandsing van de Gentse universiteit in 1930 echter steeds meer colleges ontduddeld: naast de Franstalige colleges ontstonden ook “Vlaamse leergangen”. Dat proces zette zich na de Tweede Wereldoorlog ten volle door. Het was een vanzelfsprekende ontwikkeling: Leuven lag in het eentalige Vlaanderen en vanaf 1960 overtrof het aantal Nederlandstalige studenten ook de Franstalige.

Maar de bestuurscultuur van de Katholieke Universiteit te Leuven, in die jaren ook in volle uitbreiding, was niet aan deze sociologische realiteit aangepast. De taal waarvan het hoogste gezag

HET DICTAAT VAN DE MONSEIGNEURS

Al in het begin van de jaren 1960 was de discussie over de toekomst van de universiteiten door de overheid aangezwengeld: moesten zij niet worden gedemocratiseerd gezien de behoefte aan meer academisch geschoolden in een groeiende economie, en moest het universitaire landschap daarom niet worden uitgebreid? Het samenvallen van de discussie over de universitaire expansie met het vastleggen van de taalgrens deed aan Vlaamse zijde de vraag rijzen of de Franstalige afdeling van de Leuvense universiteit niet naar het Franstalige landsgedeelte moest worden “overgeheveld”. Op die manier zou in Leuven een homogeen Nederlandstalige universiteit ontstaan die een katalysator zou kunnen worden van de sociale emancipatie en regionale ontwikkeling van Vlaanderen. De universitaire gezagsdragers en Franstalige professoren en studenten verzetten zich tegen dat idee: de Leuvense universiteit moest unitair en tweetalig blijven.

Daarmee was de kwestie “Leuven Vlaams” een feit. De onrust nam snel toe, mede doordat het professorenkorps van elke taalgroep zich organiseerde in een eigen belangenvereniging. De bisschoppen besloten in te grijpen. In oktober 1962 kreeg de universiteit een nieuw organiek reglement, waarin de zelfstandigheid van de beide taaltstelsels werd versterkt en voor elk een eigen prorector werd voorzien. Een jaar later werden de eerste faculteiten gesplitst. Intussen was ook een nieuwe rector benoemd: de pragmatisch ingestelde Albert Descamps, een perfect tweetalige theoloog, verving Honoré van Waeyenbergh, de man van het verleden. Het was nu tijd om de echte problemen aan te pakken.

Maar de onrust hield aan. De wet op de universitaire expansie die in het voorjaar van 1965 werd goedgekeurd, stelde de discussie op scherp. De bisschoppen besloten de kwestie nu definitief ten einde te brengen. Op 13 mei 1966 publiceerden zij een mandement, waarvoor de pen was vastgehouden door de prorector van de Franstalige afdeling, Edouard Massaux. De strekking van het document was duidelijk: een interne herstructurering zou de twee afdelingen opnieuw een grotere autonomie geven, maar aan de ondeelbaarheid van de universiteit mocht in geen geval worden geraakt. Studenten, professoren en gelovigen werd opgedragen zich bij dit besluit neer te leggen.

Het was een misrekening. Niet alleen de inhoud van het mandement schokte velen, dat deed nog meer de toon ervan: de martiale stijl van de bisschoppen werd in een postconcliaire tijd niet langer aanvaard. De Vlaamse studenten ontketenden onmiddellijk een revolte tegen het dictaat van de *monseigneurs*. Ze hingen zwarte vlaggen uit aan hun huizen, verspreidden communiqués en organiseerden optochten door de straten van Leuven om de Vlaamse eisen te ondersteunen. Hun slogans lieten geen twijfel bestaan over de strekking van deze eisen: “Walen buiten” en “Walen *go home*” werden afgewisseld met “Vlaanderen eerst”. Het ging om territoriale zuiverheid, macht en erkenning. De sfeer werd grimmig. In het Vlaamse land kreeg het protest van de Leuvense studenten brede steun.

Vlaamse studenten demonstreren onder het zingen van 'We Shall Overcome' in Leuven bij de aanvang van het academische jaar, 10 oktober 1966,

© Dick Coersen / ANP Historisch Archief / Geheugen van Nederland

De bisschoppen probeerden de zaken te keren, onder meer in een nieuw organiek reglement voor de universiteit, dat toeliet dat de twee taalsecties in de toekomst vrijwel onafhankelijk van elkaar zouden functioneren. Maar dat kon de revolte niet stoppen. Meer nog, de opstand tegen de “oekaze” van 13 mei 1966 werd doortrokken van een in Leuven ongezien antiklerikalisme. Het trof de bisschoppen. De Mechelse kardinaal-aartsbisschop Leo Jozef Suenens, die als grootkanselier van de universiteit haar Inrichtende Overheid leidde, klaagde in de zomer van 1966: “Wij zagen op de straat parodieën en maskeraden die niet enkel de godsdienstige overheden in het belachelijke trokken, maar ook de handelingen en de gewijde rituelen van ons geloof.” Met het antiklerikalisme kwam ook het anti-autoritarisme: het mandement werd ervaren als een uiting van “autokratische willekeur”, die slechts kon worden beantwoord met democratische eisen. Zoveel was duidelijk: de studentenrevolte van mei '66 betrof niet langer alleen de Vlaamse kwestie, zij richtte zich ook tegen gezag dat niet langer gerechtvaardigd leek.

DE CONTESTATIEBEWEGING

Dat proces zette zich de volgende jaren door: op de strijd voor “Leuven Vlaams” entte zich een culturele revolutie. Zij werd aanvankelijk gedragen door een avant-garde die zich niet zozeer identificeerde met de klassieke studentenbeweging en haar streven naar Vlaamse (nationale) emancipatie, maar zich de voorhoede voelde in een cultuurstrijd die de samenleving als geheel diende te transformeren en het bestaande establishment moest ontwrichten. Haar nieuw-linkse signatuur vertaalde zich in haar institutionele vorm: de avant-garde organiseerde zich in een “studentenvakbeweging”. Haar activisten vonden inspiratie bij soortgelijke initiatieven elders in Europa en in de Verenigde Staten. Vanaf 1967 lasen zij ook Marx, Lenin en Mao.

In de jaren 1960 onttrok de studentenwereld zich aan het tuchtregime van de academische overheid

Het programma van deze voorhoede was even ruim als diffuus. Zij richtte zich tegen de tradities die *monseigneur* Van Waeyenbergh al op het einde van de jaren 1950 verloren had zien gaan: een universiteit in dienst van Kerk en Vaderland, het geloof als “lichtbaken voor de immer zoekende geest”, een van generatie

op generatie doorgegeven canonieke vorming van een intellectuele aristocratie. In plaats daarvan stond zij een “kritische universiteit” voor, waar de studenten medezeggenschap zouden hebben. Maar de ambities reikten ook verder. Een brede maatschappijkritiek verving “Walen buiten” door “Bourgeois buiten”, waarmee zowel de Frans- als de Nederlandstalige “konservatieve kaste” werd beoogd. Al snel werd ook een opening gezocht naar de arbeidersstrijd. De studentenleiders gingen pamfletten aan de poorten van de fabrieken uitdelen en hekelden er de macht van de financiële en industriële elites. Zij benadrukten dat zij geen leiders waren, maar megafonen van een ruime beweging, die mensen zou bevrijden van paternalistische en autoritaire structuren.

Met dit programma kwam ook een nieuwe levensstijl. De vrijere omgang tussen de geslachten was er de meest sprekende uiting van – “permissief” en natuurlijk voor de propagandisten ervan, voor de critici veeleer getuigend van een onbeschaamde losbandigheid. Het was een stijl die brak met de bekrompenheid van de voorbije generaties, ook als die slechts vermeend was. Hoe dan ook onttrok de studentenwereld zich vanaf de tweede helft van de jaren 1960 grotendeels aan het oude tuchtregime van de academische overheid. In dat proces werd de student heruitgevonden, precies zoals dat in de nieuw-linkse politisering van althans een deel van de studentenbeweging gebeurde.

De verandering was zicht- en hoorbaar in de straten en de aula’s van de universiteitsstad. In enkele jaren tijd werd de avant-garde die de culturele revolutie aanvankelijk droeg een meerderheid. Die zong nu niet langer ‘De Vlaamse Leeuw’, maar het ‘We Shall Overcome’ van de Amerikaanse burgerrechtenbeweging. Zo beleefde ook Leuven zijn mei ’68. De nieuw-linkse zwenking mondde er uit in een steeds bredere contestatiebeweging. In het “rode Leuven” ging het niet meer – alleen – om de afwijzing van een verwerpelijk geacht dictaat, maar om de wereldwijde verbondenheid met allen die werden onderdrukt. In een tijd waarin de economische groei en de secularisering van de maatschappij vele van de voorheen vanzelfsprekende kaders openbraken, overschreed de betrokkenheid van de onophoudelijk betogende studenten schijnbaar moeiteloos de grenzen van het eigen bestaan.

Maar daarmee vervreemde de nieuwe contestatiebeweging ook van de klassieke Vlaamse studentenbeweging en – meer in het algemeen – van de Vlaamse Beweging. In de cultuurstrijd die de “studentensyndicalisten” hadden opgezet en die zich daarna had veralgemeend, waren beide tegenover elkaar komen te staan: tegenover een traditionele beweging met een sterk katholieke signatuur, ideologisch rechts van het midden en zich toespitsend op Vlaamse eisen, trad een nieuwe beweging naar voren, aan Staat noch

Kerk gebonden, links en met een engagement dat zich moeilijk liet begrenzen. Vijftig jaar later zouden Vlaams-nationalistische politici zich nog steeds tegen deze erfenis van de jaren 1960 afzetten: het weidse engagement van de nieuw-linkse contestatie-beweging deden zij zonder veel zin voor nuance af als een “identitair nihilisme”.

EEN EIGEN UNIVERSITEIT

Liever hielden deze Vlaams-nationalistische politici vast aan wat de jaren 1960 oorspronkelijk in Leuven waren geweest: een taalstrijd. Het mandement van 13 mei 1966 had geen einde aan deze strijd gemaakt. Integendeel, het episcopaat had precies het omgekeerde bereikt van wat het had gewild: na de studentenrevolte van mei '66, waarbij het academiejaar vroegtijdig was gesloten, was een loopgravenoorlog tussen beide partijen gevolgd, een eindeloos gekibbel en een voortdurende onenigheid op die plaatsen waar de twee taalgroepen nog gezamenlijke beslissingen dienden te nemen. Aan Nederlandstalige zijde werd intussen herhaald wat al vóór 1966 was betoogd: een definitieve oplossing voor het probleem van de Leuvense universiteit kon slechts in de “overheveling” van de Franstalige afdeling naar het Franstalige landsgedeelte liggen. Voor de bisschoppen en de Franstalige professoren en studenten bleef een splitsing van de universiteit onbespreekbaar. Ook Rome achtte een splitsing van de oude katholieke instelling “een ondenkbare catastrofe”.

Toen de Franstalige afdeling midden januari 1968 haar plannen voor de toekomst bekendmaakte, bleek dat zij in elk geval in Leuven wenste te blijven, geheel “meester van haar eigen lot en vrij er zich zonder beperkingen te ontwikkelen”. Onmiddellijk brak bij de Vlaamse studenten opnieuw een revolte uit, heftiger en ruwer dan in mei 1966 en nog ten volle gesteund door de “studentensyndicalisten”. In het Rectoraat werden kantoren vernietigd, in muurkranten werd tot een opstand opgeroepen, er werd gestaakt en gemanifesteerd in de opnieuw zwart bevlagde stad, een auditorium werd in brand gestoken. Het hardhandige optreden van de rijkswacht was niet van dien aard dat de rust terugkeerde. Integendeel, het protest verspreidde zich over heel Vlaanderen.

Zo werden de bisschoppen – na 1962 en 1966 – een derde keer geconfronteerd met rumoer en straatgeweld. De Vlaamse bisschoppen begonnen te aarzelen en beken den het mandement, waarop de Franstaligen zich nog steeds beriepen, nu een vergissing te vinden. Maar het was niet langer het episcopaat dat de zaak in handen had, noch rector Descamps, wél de politiek. De studentenrevolte van januari '68 deed de regering vallen. Na de verkiezingen werd de Leuvense kwestie in een Brussels salon geregeld. Begin juli 1968 werd de principiële beslissing genomen: de universiteit werd gesplitst. De Katholieke Universiteit te Leuven zou een homogeen Nederlandstalige universiteit worden; voor de Vlamingen was het een triomf. De Franstalige Université Catholique de Louvain zou naar een nieuwe universiteitsstad over de taalgrens verhuizen, in de velden bij Ottignies. Alleen de Franstalige faculteit Geneeskunde zou naar elders trekken, naar Sint-Lambrechts-Woluwe (bij Brussel), waar al in 1966 was gestart met de bouw van een nieuwe medische campus.

Studenten houden een sit-in op de Oude Markt in Leuven, 1968,
© KU Leuven, Universiteitsarchief

**“Leuven Vlaams” en “Walen buiten”:
ook de scholieren van het Leuvense
Sint-Pieterscollege werden
gemobiliseerd voor de strijd,**
© UCL, Service des Archives

De juridische bekrachtiging van de splitsing volgde twee jaar later, in mei 1970. De afwikkeling van de scheiding was langdurig, vaak emotioneel en weinig episch. Er werd tussen Nederlands- en Franstaligen vooral gedebatteerd en geruzied over de verdeling van de universiteitsbibliotheek en van het kunstpatrimonium (de “oorlog om de Chinese theepotten”, zo betitelde een betrokkene die laatste strijd). Maar er waren ook andere “communautaire wrijvingen” en incidenten, vaak met een groot symbolisch gewicht: rond de toekenning van woonruimten in het deels gerestaureerde Begijnhof, rond het uithangen van leeuwenvlaggen, rond het gebruik en de vertaling van de naam van de universiteit. Intussen ontstonden in Brussel twee vrijzinnige universiteiten: geïnspireerd door de gebeurtenissen in Leuven, werd de in 1835 opgerichte universiteit er gesplitst in een Université Libre de Bruxelles en een Vrije Universiteit Brussel.

MET ZICHT OP DE WERELD

Zo hadden de Vlamingen dus een eigen universiteit in Leuven. Maar hoe levensvatbaar kon die zijn? De tegenstanders van “Leuven Vlaams” hadden er al lang op gewezen dat een universiteit die uitsluitend Nederlandstalig zou worden, al snel een louter regionale instelling zou worden, een universiteit die haar aloude prestige als katholieke baken van licht zou verliezen en op wetenschappelijk vlak van geen tel meer zou zijn. De Katholieke Universiteit te Leuven zou, indien de “flaminganten” kregen wat ze wilden, dus een instelling zonder brug naar de wereld worden. Deze kritiek werd na de splitsing herhaald: de Leuvense universiteit zou, althans in haar Nederlandstalige gedaante, verschrompelen en vervallen.

De rector van de Nederlandstalige universiteit aarzelde niet daarop te reageren. De medicus Pieter de Somer, die in 1966 prorector van de Nederlandstalige sectie was geworden (na al eerder wetenschappelijk raadgever van Descamps te zijn geweest), was een leek – niet één van de “Sinterklazen met ronkende titels van verdwenen bisdommen met kerkelijke feestgewaden” (aldus een hoogleraar in de psychologie) die de universiteit vroeger hadden geleid. Hij was een *homo novus*, die in de jaren van geestdrift en vechtlust na de splitsing meer dan wie ook een gerichtheid op de toekomst belichaamde. Bij de opening van het eerste academiejaar van de autonome Nederlandstalige universiteit, in oktober 1968, liet hij doelbewust alle traditionele rituelen achterwege. Geen academische stoet, geen pedellen, geen toga’s: hij wilde “een volkomen moderne universiteit” leiden, “die haar aantrekkingskracht niet dankt aan haar geschiedenis maar wel aan haar dynamisme”.

Dat betekende niet dat de traditie geen rol speelde in de *mise-en-scène* van de nieuwe universiteit. De Somer presenteerde haar als modern en levenskrachtig, maar hij wilde haar evenmin een parvenu laten zijn. Hij eiste haar ouderdomspapieren op en vierde, net als zijn opvolgers, de jubilea van haar stichting in 1425 met veel meer luister dan de lustra van 1968. De Université Catholique de Louvain worstelde intussen op een gelijkaardige manier met haar identiteit: haar nieuwe vestigingsplaats kreeg de naam “Louvain-*la-Neuve*” om haar toekomstgerichtheid duidelijk te maken

Vlaamse studenten demonstreren in Leuven, 10 oktober 1966,

© Dick Coersen / ANP Historisch Archief / Geheugen van Nederland

(versus “Louvain-*la-Veuve*”, zo luidde het), maar alleen al haar historiserende architectuur illustreerde dat ook zij de traditie niet kon missen. De splitsing en de verhuizing werden door vele Franstalige professoren ervaren als een “ontworteling” en “uitdrijving”, een trauma, dat voor vele jaren animositeit zorgde. Pas in 1993 zouden er vanuit Leuven excuses komen voor de “vaak erg onchristelijke” slogans die destijds waren geroepen. Vanaf dat moment heette de Université Catholique de Louvain een “zusteruniversiteit”.

Maar dat was 1993; een kwarteeuw eerder stond de levensvatbaarheid van de nieuwe instelling nog lang niet vast. De Somer begreep het gevaar van het regionalisme, niet zozeer wegens het Nederlandstalige karakter van de door hem geleide universiteit dan wel wegens een onderfinanciering door de overheid. In zijn openingstoespraak van het academiejaar 1969-1970 sprak hij de vrees uit dat de politiek de universiteit zou “terugdringen tot een regionale Vlaams-Brabantse instelling, een universiteit van het Hageland”. De grootste waarborg voor haar toekomst zag hij in haar wetenschappelijke onderzoek. Hierin, zo luidde het in 1979, moest Leuven “op het niveau van wereldkampioenen en niet van lokale glories” opereren. Dat betekende niet alleen stroomlijning, teamwerk en investeringen, maar vooral ook internationalisering: om geen universiteit van het Hageland te worden moesten samenwerkingsakkoorden met buitenlandse universiteiten worden gesloten, moesten de professoren naar congressen gaan, moesten doctoraatsstudenten van over de hele wereld worden aangetrokken. Elk *tableau* dat van de Leuvense onderzoeksprestaties werd opgemaakt en dat de mondiale opgang van de universiteit toonde, had ook een apologetische bijklank.

Het was een nieuwe generatie hoogleraren die dit internationaal georiënteerde onderzoek droeg. Nog jong bij hun aantreden in de jaren na 1968, waren deze carri reprofessoren vernieuwingsgezind, pragmatisch en begiftigd met een sterke geldingsdrang. Velen onder hen – medici, ingenieurs, juristen, maar vooral ook economen – hadden hun opleiding vervolmaakt in de Verenigde Staten. Hun intellectuele cultuur

was daardoor ook niet langer Frans of Duits, maar Angelsaksisch georiënteerd. In hun laboratoria en workshops werd op een informele, “Amerikaanse” manier met elkaar omgegaan. Zo groeide de Leuvense universiteit mettertijd uit tot een echte *research university*, niet onder de eigen kerktorens, maar met zicht op de wereld, niet langer in een sfeer van zelfverdediging, maar met een rustig zelfvertrouwen.

EEN “KOMBUISTAAL”?

De nadruk op het onderzoek en meer bepaald op de internationale dimensie daarvan deden het gebruik van het Engels toenemen; dat was nu eenmaal in groeiende mate – ook in de humane wetenschappen – de *lingua franca* van het wereldwijde onderzoek. Dat werd niet als een probleem ervaren, integendeel: de jurist Roger Dillemans, die zelf in Harvard had gestudeerd en De Somer in 1985 als rector van de Leuvense universiteit was opgevolgd, constateerde in 1988 dat zijn instelling aan de vloek van het regionalisme was ontsnapt dankzij haar vlotte omhelzing van het Engels, het “Latijn van de 20ste eeuw”. Dillemans ging nog een stap verder: hij streefde niet alleen naar een (verdere) internationalisering van het onderzoek, maar ook van het onderwijs. Een werkgroep moest daartoe een aantal nieuwe, Engelstalige programma’s – over de Europese geschiedenis bijvoorbeeld, of over artificiële intelligentie – ontwikkelen.

Voor Dillemans was dat geen onbegrensd proces: “Wij zijn een Vlaamse universiteit en willen dat blijven”, zo luidde het in 1988. In de daaropvolgende decennia nam het aantal Engelstalige opleidingen echter ook aan de Leuvense universiteit in sterke mate toe, van een *Master of Arts in Eastern Mediterranean Archaeology* tot een *Master of Science in Molecular Biology*. De argumenten voor deze toenemende Engelstaligheid lagen en liggen voor de hand: de internationale oriëntatie wordt erdoor versterkt, de kwaliteit van het onderwijs lijkt door een *international classroom* gunstig te worden beïnvloed, meertaligheid wordt er beter door gegarandeerd, de studentenmobiliteit wordt erdoor bevorderd.

Maar zowel binnen als buiten de academie bracht en brengt de “verengelsing” van het universitaire onderwijs ook onrust teweeg. In debatten en opiniestukken wordt zij niet zelden aangeklaagd als een symbool voor een nieuwe universitaire cultuur, die onder meer wordt gekenmerkt door de tirannie van het management, een overspannen “excellentie”-streven, publicatiedwang en een gebrek aan diversiteit. In deze cultuur lijkt nog slechts het Engels als een volwaardige academische taal te worden beschouwd. Het Nederlands, zo heette het onlangs in een kritiek, dreigt in dit perspectief een “kombuistaal” te worden, een keukentaal voor lokaal gebruik. Het is een situatie die ook in Nederland tot veel bezorgdheid heeft geleid en in 2017 in een – evenwichtig – rapport van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen is geanalyseerd. Intussen roept ook het overtal aan buitenlandse studenten in sommige opleidingen vragen op: de homogene – stedelijke, kosmopolitische – samenstelling van deze groep dreigt de Nederlandse universiteiten tot plaatsen zonder eigen karakter te maken, *non-lieux*, zoals de internationale luchthavens dat al lang zijn.

Voor de Leuvense universiteit vormt dit een van ironie doortrokken discussie. Vijftig jaar na de splitsing heeft zij haar toekomst verzekerd door een vroege keuze voor een onbegrensde onderzoekswereld en een steeds prominentere aanwezigheid op een al lang geïnternationaliseerde onderwijsmarkt. Maar in deze onvermijdelijke politiek gaat haar oorsprong even onvermijdelijk verloren. “Leuven Vlaams” verdunt, zoals ook de herinnering aan de revoltes tegen de *monseigneurs* en de *bourgeois* vervaagt.

Deze tekst is gebaseerd op een voordracht op het internationale symposium *Internationalisation of Universities and the National Language*, Leuven, 4 mei 2018: www.kuleuven.be/studiedag/50jaarleuvenvlaams-internationaal

In mei 2018 blikt *Ons Erfdeel* op zijn website terug op de ambigue erfenis van de jaren 1960: www.onserfdeel.be/nl/1968

LITERATUUR

- Dit opstel is onder meer gebaseerd op: JO TOLLEBEEK en LIESBET NYS, met medewerking van Lieve Gevers, Louis Vos en Ruben Mantels, *De stad op de berg. Een geschiedenis van de Leuvense universiteit sinds 1968*, Universitaire Pers Leuven, Leuven, 2005. In Engelse vertaling verschenen als: *The City on the Hill. A History of Leuven University, 1968-2005*, Universitaire Pers Leuven, Leuven, 2006.
- Aan Franstalige zijde verscheen: GABRIEL RINGLET (red.), *Une aventure universitaire*, Université Catholique de Louvain en Racine, Louvain-la-Neuve en Brussel, 2000.
- Een selectie van de toespraken van de Leuvense rectoren werd gebundeld in: PIETER DE SOMER, *Een visie op de universiteit*, Universitaire Pers Leuven, Leuven, 1985 en *Op de vleugelen der inspiratie. Uit 1.000 toespraken van Roger Dillemans*, Universitaire Pers Leuven, Leuven, 1996.
- Een exhaustieve kroniek van de gebeurtenissen rond “Leuven Vlaams” biedt: HERMAN TODTS en WILLY JONCKHEERE, *Leuven Vlaams. Splitsingsgeschiedenis van de Katholieke Universiteit Leuven*, Davidsfonds, Leuven, 1979.
- Een kroniek van de geschiedenis van de studentenacties bevat LOUIS VOS, MARK DEREZ, INGRID DEPRAETERE en WIVINA VAN DER STEEN, *Studentenprotest in de jaren zestig. De stoute jaren*, Lannoo, Tielt, 1988. Breder is: PIET DE ROOY, “Kapitalist moet je geloof ik niet zijn.” Over de heruitvinding van de student in de jaren zestig; in: LEEN DORSMAN en PETER JAN KNEGTMANS (red.), *Stille wijkplaatsen? Politiek aan de Nederlandse universiteiten sedert 1876*, Verloren, Hilversum, 2006, pp. 97-106. Een ruim overzicht van het protest in de jaren 1960 kan worden gevonden bij: MARTIN KLIMKE en JOACHIM SCHARLOTH (red.), *1968 in Europe. A History of Protest and Activism, 1956-1977*, Palgrave Macmillan, New York en Basingstoke, 2008.
- Een historische achtergrond van de hedendaagse discussie over de “verengelsing” van de wetenschap en het hoger onderwijs biedt: MICHAEL D. GORDIN, *Scientific Babel. How Science Was Done Before and After Global English*, The University of Chicago Press, Chicago, 2015.
- Voor het genuanceerde rapport van de Nederlandse Akademie: *Nederlands en/of Engels? Taalkeuze met beleid in het Nederlands hoger onderwijs* (Verkenning Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, juli 2017). Online: www.knaw.nl/nl/actueel/publicaties/nederlands-en-of-engels.
- Voor het Nederlands als “kombuistaal”: AN DE MOOR, ‘Is de verengelsing van onze maatschappij een veelkoppig monster?’. Online: www.scienceguide.nl/2017/11/is-verengelsing-maatschappij-veelkoppig-monster.
- Voor de hedendaagse (Nederlandse) universiteiten als *non-lieux*: TAN TUNALI, “Het Engels is zo'n extraatje.” Internationalisering als slijtzwam; *De Groene Amsterdammer*, 6 september 2017. Online: www.groene.nl/artikel/het-engels-is-zo-n-extraatje.